

En stad med många ansikten

Av Ragnar Magnusson

Han mindes väl den här dagen, Harry Gustavsson. Redan när han lämnade kupéns hårda träbänk på Karlstads central, greps han av tvivel. Myllret och larmet gjorde honom osäker, så avvikande från skogen, där endast timmersvansens lågmälda svissande störde tystnaden.

Kasernerna reste sig hotfullt uppe på höjden och redan i porten haffades en snedstegande rekrytkamrat och konstaterade ironiskt:

- En blir väl mottagen i Kallsta, eget rum första natta!

Rytande befäl tilldelade dem logement och kronans kläder, så svettiga sängbäddningsförsök samt beordring till matsalen.

I denna oväsandets högborg med porlinskrammel, stolskrap och musikkårens trumpetande, fann Harry sig väl tillrätta. För käket var bra! I alla fall jämfört med skogskojornas torftiga kristidskost, hoprört i karbidlampans osande halvmörker.

Men varför var alla befäl så arga och skrikiga? Aldrig ett leende.

Med tiden kom Harry till insikt. Rytandet, skriken, vassa kommandon, kränkningarna, det var ett spel! Glitter, ridstövlar och sporrar, var en förklädnad. För att skapa respekt och åtlydnad. Under befälens inskränkthet fanns mänskligare tankar. Bekymmer för familjen, hyror och lån. Glädjeämnen och motgångar.

Med detta i tankarna tog Harry reprimanderna med ro. Och tiden gav honom rätt. På uppställningen hade överste Grevellius framhållit Karlstad som framtidens stad! Och Harry började trivas.

Kvällspermisarna var ljuspunkterna. Vilket utbud i jämförelse med ödsliga skogskojors ensamhet.

Dansbanan vid Sandbäckstjärn! En oas och tillflykt för att stärka sinnet efter dagens ovett och straffexercis. Löftesrika ögonkast och menande leenden!

Men tiden, tiden! Klockan tio skulle han finnas synlig när dagofficerens röntgenblick drabbade logementet.

En black om foten även när han sökte sig till pigrännan. Detta myller av båda könen som drog fram genom gatan, larmande och skrattande, flickorna sedligt kedjade i armkrok men med värderande blickar på mötande objekt.

En sinnlighetens marknad där det gällde att tyda tecknen rätt.

Det gjorde Harry. För plötsligt stod hon där: Flickan!

Karolina hette hon och jobbade på lasarettet.

Hon blev Harrys ljuspunkt i i soldatlivets tristess. Ingen skönhet precis, trubbnäsa, småfräknig och ett illrött hårsvall men hennes humor och illfundiga skratt höll honom glad även när han kommenderades ålning.

Under Karolinas nattskift blev det många nattliga upptäcktsfärder för Harry på Karlstads gator. Han växte mer och mer in i stadens historia.

En efternatt hade han stannat upp på Västra bron. Stod och njöt av stillheten och gatljusets reflexer i vattnet. Staden drog andan.

En ålderdomligt klädd herre stödde sig plösligt mot broräcket och nickade vänligt.

Harry betraktade honom nyfiket.

- Maskerad? Eller teater? Jag menar kläderna, klargjorde han.

- Tillåt mig presentera: Carl Johan Heublein. Mannen lyfte artigt på hatten.

Min herre tycks tillhöra krigsmakten? Ja, staden behöver sitt försvar. Fast om dryga femtio år finns inte detta anrika regemente längre. Synd!

- Jo, jag harvar på kaserngåårn, erkände Harry. Fast hur vet du..?

- Vet min herre att den här brons föregångare var jag upphov till? Han sträckte på sig. Fast magistraten ville inte godkänna den. En skam mot mig som uppfinnare! Men höll gjorde den i etthundrafemtio år!

- Uppfinnare? Va har du funne upp då? Harry blev intresserad

- Mycket min herre! Kvarnen bland annat! Hybelejens kvarn. Ett byggnadsverk vars motsvarighet aldrig funnits. Han pekade bort efter älven. Där låg den! Med kvarnvingarnas axel tjugosju meter över marken!

- Men va inte den uppförd på 1700-talet? Undrade Harry förvånat.

- Fast hur gick det? Stadsfullmäktige rev mästerverket! Gjorde gatsten!

Skandal! Den skulle ha bevarats till eftervärlden! Främlingen låtsades inte om Harrys undran. Ja, några bjälkar ligger som stödfundament under teatergolvet.

Något kulturellt har man bidragit med! Fast river gör de även i dag. Vackra

kulturhus. Får lämna plats för fantasilösa hyreskaserner! Politiker med pengar i ögonen!

- Hybelejen? Hade inte han nått kuckel mä Lammergsfru? Selma Lagerlöf har väl..? Albins min var konfunderad.

- Folk fantiserade ihop. Jo jag träffade Lammergsfru, det stämmer. Elegant var hon, pälsverk och förde sig. Och jag hjälpte henne med släpet det gjorde jag. Riktigt pikant. Fast svans och urgröpt i ryggen? Var får folk allt ifrån. Vi umgicks en hel del. Urgröppt! Nog tusan minns jag hennes kurvor och linjesköna bak! Förbaskat trevligt fruntimmer. Vi hade ett och annat tillsammans. En ljuvlig kvinna! Minnena draperade ett ljust skimmer över hans fårade ansikte. Tösen vi fick ärvde mig sen!

Harry nöp sig i armen. Va tusan, drev karn med honom?

- Fast den där Selma Lagerlöf snodde hela historien för mig. Fick nobelpris och blev förmögen. Vad fick jag? Han fnyste argt.

Behärskade det övernaturliga gjorde hon, Lammergsfru, Lärde mig flyga.

Blev bara en gång, fastnade i ett träd och ramlade i älven. Vingarna finns kvar men ingen har kunnat använda dem. Likadant med bilen. Bara en, sa hon. En förbannelse jag fick dras med. Bilen blev skrot när jag demonstrerade den för

Gustav IV Adolf i Stockholm och kvaddade den mot slottsmuren. Kungen ville beställa en likadan men va tusan!..

Harry kom till klarhet: Gubben var bindgalen! Bäst han fick hållas. Fast ...

- Till Stockholm?? Det ryktas att du aldrig kom längre än till Kroppkärr? Hur förklarar du det, undrade Harry spefullt.

- Där ser min herre. Borgerskapets lögner och avund! Inkrökta, fantasilösa stofiler. Vad visste såna om Stockholm? Vilken genialisk skapelse var inte den mekaniska släden? Två år min herre, två års sinnrikt tänkande! Fungerade perfekt men försvann i Klarälven vid första provkörningen. Förbannelsen vilade tungt över mig! Vad gjorde myndigheterna? Inte ett skvatt! Ville inte godkänna min talang. Ständiga bråk. Ja va skulle de tro förresten? Min mor dog tre år innan jag föddes. Bara det!

- Tre år innan din födelse? Nej nu får du ge dej! Harrys tålamod frestades.

- Låt mig förklara. Dödgrävaren öppnade kistan för att sno hennes guldring och damen, som var skendöd, vaknade och traskade hem och skrämde vettet av tjänstefolket. Va?

”Sola i Kallsta”, kände du henne? Harry var nyfiken.

- En otrevlig dam som fördärvat många av mina festliga arrangemang. Ingen försynthet! ”Kontanta pengar Hybelejen”, stod hon och ryade. Som om jag skulle ha varit en simpel borgarknodd!

- Hon lär ha varit vacker och populär enligt samtida. Liksom otadligt leverne.

- Ja, ja! Kan väl hända. Fast ett rivjärn var hon. Lät mig synas i domböckerna bara för nån enstaka bägare. Skamligt! Ingen vördnad! Hur uppmärksam gjorde jag inte Gustav III besök 1788! Som konstmästare anordnade jag en bejublad eklärering på älven. Något som gjorde mig riksberömd. Vad gör dom nu för tiden? Raketer på Löfbergs lila! Barnsligheter. Man skulle vilja...

Just då bländades Harry av en stråle morgonsol. När han såg upp var mannen försvunnen. De träffades aldrig mer.

Karolina var inte alls förvånad:

- Du måste förstå att i Kallsta kan va som hels inträff! Dä är en speciell sta!

- Men för tusan, Lägga ner I 2, det är omöjligt!

Långt, långt senare, när Harry var pensionerad KMW-svarvare, försvann I 2.

Hybelejen spådom slog in! När han sen fick en gratisbiljett Färjestad –

Djurgården och upplevde spelarna instormade under stjärnkaskader, påminde han sig Hybelejens ord och utbrast nedlåtande:

- Ah, såna tomtebloss! Ni skulle sett Hybelejens eklärering för Gustav III!

När han vaknade upp med utslagna tänder och krossad näsa förstod han: Det var något särskilt med Karlstad!

Ragnar Magnusson Rudebäcksg. 4A 686 30 Sunne Tel. 0565-711171